

THE BIG INTERVIEW

112WATCH สัมภาษณ์ดาเนียล มูเนียร์ (Daniel Munier) เจ้าหน้าที่โครงการอาวุโสจากเครือข่ายนักวิชาการในภาวะเสี่ยง (Scholars at Risk Network) เกี่ยวกับผลกระทบของมาตรา 112 ต่อเสรีภาพทางวิชาการ

112WATCH: คุณประเมินสถานการณ์เกี่ยวกับเสรีภาพทางวิชาการในประเทศไทยอย่างไร โดยเฉพาะตั้งแต่มีเหตุการณ์รัฐประหารปี 2557

ดาเนียล: จากข้อมูลและหลักฐานต่างๆ ที่เราเห็น ทำให้เกิดความน่ากังวลอย่างมากเกี่ยวกับเสรีภาพทางวิชาการในประเทศไทย โครงการเฝ้าสังเกตการณ์เสรีภาพทางวิชาการของเครือข่ายนักวิชาการในภาวะเสี่ยงได้รับเรื่องและลงบันทึกเกี่ยวกับการถูกคุกคามในระดับอุดมศึกษาถึง 56 ครั้ง ตั้งแต่รัฐประหารปี 2557 ในประเทศไทย รายงานเหล่านี้รวมไปถึงการที่นักวิชาการและนักศึกษาถูกจับ ดำเนินคดี และ โดนลงโทษทางวินัยที่มีผลเนื่องมาจากการทำงานวิชาการและการแสดงออกในที่สาธารณะ ซึ่งโดยส่วนมากเป็นการแสดงออกเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ คณะรัฐประหาร สิทธิมนุษยชน และประเด็นสำคัญอื่นๆที่เกิดขึ้นในรอบวัน ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญของดัชนีชี้วัดเสรีภาพทางวิชาการ หรือ Academic Freedom Index (AFI) ชี้ให้เห็นว่าคะแนนด้านการเคารพเสรีภาพทางวิชาการของไทยลดลงอย่างมาก จาก 0.53 (เต็ม 1.00) ในปี 2556 ถึง 0.15 ในปี 2557 และ 0.13 คะแนนในปี 2564 เทียบกับบริบทนานาชาติ คะแนนดัชนีชี้วัดเสรีภาพทางวิชาการของไทยอยู่ใกล้เคียงกับหลายๆ ประเทศที่เราจะเห็นได้ว่ามี การคุกคามประชาธิปไตยและการควบคุมแวดวงวิชาการในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา อย่างเช่น ฮองกง นิการากัว และประเทศอย่าง ตุรกี เป็นต้น ข้อมูลจาก โครงการเฝ้าสังเกตการณ์ของเครือข่ายเราและดัชนีชี้วัดเสรีภาพทางวิชาการเป็นประโยชน์อย่างมาก ในการช่วยให้เราเข้าใจถึงการคุกคามที่หลากหลาย และเข้าใจว่าเสรีภาพทางวิชาการในไทยถูกคุกคามอย่างไร แต่ถึงอย่างนั้น เรายังคงต้องการการวิจัยเชิงคุณภาพที่ลึกกว่านี้ อย่างเช่น นักวิชาการและนักศึกษาในไทยคิดว่าพวกเขามีอะไรเป็นเส้นแบ่งว่างานวิจัย การทำวิจัย และวาทกรรมมันปลอดภัยหรืออันตราย, พวกเขากลัวผลกระทบอะไรที่จะตามมา และ มีงานวิจัยที่ขึ้นและขึ้นไหนบ้างที่ตกหล่นหรือถูกมองข้ามไป การวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้เราเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ได้ดีขึ้น แต่ยังช่วยให้พันธมิตรในแวดวงวิชาการและภาคประชาสังคมรับรู้และช่วยเหลือคนที่ตกอยู่ภาวะที่เสี่ยงที่สุดได้ และยังสามารถปรับปรุงให้เกิดความเคารพต่อเสรีภาพทางวิชาการทั่วประเทศได้ด้วย

คะแนนดัชนีชี้วัดเสรีภาพทางวิชาการของไทยอยู่ใกล้เคียงกับหลายๆ ประเทศที่เราจะเห็นได้ว่าการคุกคามประชาธิปไตยและการควบคุมแวดวงวิชาการในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา อย่างเช่น ฮองกง นิการากัว และตุรกี เป็นต้น ข้อมูลจาก โครงการเฝ้าสังเกตการณ์ของเครือข่ายเราและดัชนีชี้วัดเสรีภาพทางวิชาการเป็นประโยชน์อย่างมาก ในการช่วยให้เราเข้าใจถึงการคุกคามที่หลากหลาย และเข้าใจว่าเสรีภาพทางวิชาการในไทยถูกคุกคามอย่างไร

112WATCH: เนื่องจากกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็นสาเหตุหลักของการละเมิดเสรีภาพของนักวิชาการที่ทำเรื่องไทยศึกษา เครือข่ายนักวิชาการในภาวะเสี่ยงมีความเห็นเกี่ยวกับข้อกฎหมายนี้อย่างไร

ดาเนียล: กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของไทยเป็นกฎหมายที่บั่นทอนเสรีภาพทางวิชาการ และคุกคามสิทธิและสถานภาพของนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องประเทศไทยอย่างแท้จริง รวมไปถึงนักเรียนนักศึกษาและคนอื่นๆ ที่แสดงออกทางความคิดเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ผ่านการชุมนุม โดยสันติ สื่อสังคมออนไลน์ และช่องทางอื่นๆก็เช่นกัน กฎหมายนี้ได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางและมืดบด โทษที่รุนแรงสำหรับนักวิชาการและนักศึกษา ยกตัวอย่างกรณีของสุลักษณ์ ศิวรักษ์ที่ถูกตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพจากการที่เขาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำศึกของพระนเรศวรในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 (พ.ศ. 2044-2143) ในงานเสวนาที่จัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นี่อาจจะดูเหมือนเป็นตัวอย่างที่สุดุดัง แต่ก็แสดงให้เห็นว่าขอบเขตของกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพมันครอบคลุมได้กว้างแค่ไหน พูดให้ตรงประเด็นมากขึ้นคือ สถาบันกษัตริย์นั้นมีความสำคัญต่อสังคมไทยส่วนใหญ่มากๆ ไม่ต้องสงสัย แต่สถาบันไม่สามารถอยู่เหนือการตรวจสอบเชิงวิชาการ การวิพากษ์วิจารณ์

@112watch

@112watch

contact@112watch.org

หรือการแสดงความคิดเห็นได้ และนี่ก็คือสิ่งที่ทำให้กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็นกฎหมายที่มีปัญหาและต้องได้รับการปฏิรูป

112WATCH: มาตรการช่วยเหลือนักวิชาการที่โดนตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพมีอะไรบ้าง

ดาเนี่ยล: การสนับสนุนในทางสาธารณะน่าจะมีความหมายอย่างมากสำหรับนักวิชาการที่ถูกคุกคามจากกฎหมายข้อนี้ ลองสมมติว่าถ้านักวิชาการที่ถูกคุกคามยินดีและคิดว่าเขาจะได้ประโยชน์จากการสนับสนุนในทางสาธารณะ ผู้ที่สนับสนุนทั้งในและนอกประเทศก็ควรที่จะยื่นหยัดและแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกับพวกเขา ผู้สนับสนุนควรจะต้องรับรู้ในทางสาธารณะว่าการแสดงออกและการใช้เสรีภาพทางวิชาการนั้นได้รับการปกป้องบนมาตรฐานของสิทธิมนุษยชนสากล และการละเมิดเสรีภาพทางวิชาการนั้นเป็นภัยต่อคุณภาพการศึกษา ผู้สนับสนุนยังสามารถคิดถึงการยื่นคำร้องต่อองค์กรนานาชาติอย่างเช่น สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) เพื่อแจ้งองค์กรได้รับรู้ถึงการใช้กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในการทำลายเสรีภาพทางวิชาการ และขอให้องค์กรนานาชาติเข้ามาแทรกแซง สถาบันการศึกษานานาชาติที่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับชุมชนนักวิชาการไทย รวมไปถึงสถาบันที่เป็นพาร์ทเนอร์อย่างเป็นทางการอาจจะช่วยกระจายเรื่องนี้ออกไปในพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ปิดอย่างภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในภาคการศึกษา ย้ำถึงความกังวลว่าการคุกคามเช่นนี้เป็นการบั่นทอนสภาพแวดล้อมที่จำเป็นต่อการผลิตงานวิชาการ การตอบโต้เหล่านี้สำคัญและมักเป็นสิ่งจำเป็น แต่พวกเราจะต้องคิดว่าอะไรจะเป็นมาตรการระยะยาวและมาตรการเชิงรุกที่จะป้องกันนักวิชาการและนักศึกษาจากการโดนคุกคามแบบนี้ตั้งแต่วแรก รวมไปถึงการอบรมและการทำแคมเปญส่งเสริมความตระหนักรู้เรื่องเสรีภาพทางวิชาการ การออกรายงานอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้น และการหารือเกี่ยวกับเงื่อนไขของเสรีภาพทางวิชาการ

112WATCH: คุณเปรียบเทียบสถานการณ์ในประเทศไทยกับประเทศอื่น ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไร และเครือข่ายนักวิชาการในภาวะเสี่ยงมีนโยบายต่อกรณีที่แตกต่างกัน (ในแต่ละประเทศ) อย่างไร

ดาเนี่ยล: สถานการณ์ในไทยสร้างความน่ากังวลอย่างมาก จากรายงานการโดนคุกคามในระดับอุดมศึกษาที่โครงการเฝ้าสังเกตของเครือข่ายนักวิชาการในภาวะเสี่ยงได้รับแจ้ง และความเคารพต่อเสรีภาพทางวิชาการของไทยก็ต่ำสุดเป็นอันดับสามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (รองจากเมียนมาร์ และลาว) อ้างอิงจากดัชนีชีวิตเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom Index) ในขณะเดียวกันเราควรตระหนักว่าแต่ละประเทศในภูมิภาคนี้มีการคุกคามเสรีภาพทางวิชาการที่น่ากังวลในแบบของตนเอง ตั้งแต่

นักวิชาการและนักศึกษาพม่าถูกจับกุมในการชุมนุมต่อต้านรัฐประหารปี 2564 ไปจนถึงกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ITE Law) ที่เข้มงวดของอินโดนีเซีย สำหรับเครือข่ายนักวิชาการในภาวะเสี่ยง แนวทางประเทศต่อประเทศของเราขึ้นอยู่กับข้อมูลและความร่วมมือที่ได้รับจากสมาชิกของสถาบันการศึกษา ในท้องถิ่น ในเมียนมาร์ แนวทางหลักๆของเราอยู่ที่ความจำเป็นเร่งด่วนในการเรียกความสนใจไปที่การปราบปรามบุคลากรในระดับอุดมศึกษาของกองทัพ และให้ความช่วยเหลือแก่นักวิชาการในภาวะเสี่ยงที่จำเป็นต้องอพยพชั่วคราว สำหรับอินโดนีเซีย เมื่อไม่นานมานี้ เราได้ร่วมมือกับสมัชชาอินโดนีเซียเพื่อเสรีภาพทางวิชาการหรือ Indonesia Caucus for Academic Freedom (KICA) ในการยื่นรายงานและขอเรียกร้องให้อินโดนีเซียเพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน หรือ Universal Periodic Review (UPR) ในขณะที่ประเด็นหลักและแนวทางการตอบสนองอาจจะแตกต่างกัน แต่ชุมชนนักวิชาการในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวทางการรับมือต่อแรงกดดัน และพัฒนาความร่วมมือในหมู่คนที่ต้องการปกป้องเสรีภาพทางวิชาการในภูมิภาคนี้ได้

สถานการณ์ในไทยสร้างความน่ากังวลอย่างมาก จากรายงานการโดนคุกคามในระดับอุดมศึกษาที่โครงการเฝ้าสังเกตของเครือข่ายนักวิชาการในภาวะเสี่ยงได้รับแจ้ง และความเคารพต่อเสรีภาพทางวิชาการของไทยก็ต่ำสุดเป็นอันดับสามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (รองจากเมียนมาร์ และลาว) อ้างอิงจากดัชนีชีวิตเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom Index) ในขณะเดียวกันเราควรตระหนักว่าแต่ละประเทศในภูมิภาคนี้ก็มีการคุกคามเสรีภาพทางวิชาการที่น่ากังวลในแบบของตนเอง ตั้งแต่ นักวิชาการและนักศึกษาพม่าถูกจับกุมในการชุมนุมต่อต้านรัฐประหารปี 2564 ไปจนถึงกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ITE Law) ที่เข้มงวดของอินโดนีเซีย

112WATCH: คุณคิดว่าสหรัฐอเมริกาได้ทำงานร่วมกับไทยมากพอหรือไม่เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพที่มากเกินไป

ดาเนี่ยล: ในขณะที่ผมไม่สามารถให้ความเห็นต่อภาพรวมของท่าทีของรัฐบาลสหรัฐฯได้ พวกเราก็อยากจะสนับสนุนให้อเมริกา

และประเทศอื่นๆที่ให้คุณค่าในเสรีภาพทางวิชาการและการศึกษานำประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพไปเป็นประเด็นแรกๆ ในตอนที่ต้องสื่อสารกับรัฐบาลไทย กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (UPR) ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่รัฐบาลสามารถ และควรที่จะนำเรื่องนี้ไปเสนออย่างสม่ำเสมอ แต่รัฐบาลก็ควรที่จะหารือเกี่ยวกับกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและเสรีภาพทางวิชาการในระดับทวิภาคีโดยทั่วไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเด็นสิทธิมนุษยชน การศึกษาและการพัฒนา และความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์ถูกนำมาพูดถึง รัฐทุกรัฐควรเตรียมพร้อมและอยากที่จะผลักดันประเด็นนี้ร่วมกับประเทศไทย เช่นเดียวกับที่รัฐต่างๆนั้นพร้อมที่จะส่งเสริมเสรีภาพทางวิชาการในบ้านของตน

ดาเนียล มูเนียร์ เจ้าหน้าที่โครงการอาวุโสจากเครือข่ายนักวิชาการในภาวะเสี่ยง (Scholars at Risk Network)